

En familjehistoria om klass i Lort-Sverige

Doris Dahlin: Skammens boning. Ordfront

Bli den första bland dina vänner att rekommendera detta.

Får bara kvinnor tala om klass nuförtiden? Man kan undra, efter exempelvis Anneli Jordahls Klass - är du fin nog?, Susanna Alakoskis Augustvinnande Svinalängorna och den sistnämndas antologi Tala om klass.

Kanske har Elsie Johanssons enorma framgångar med Nancy-trilogin bidragit till att proletärlitteraturen har övergått från att vara en mycket maskulin företeelse till att bli ett projekt där den dubbla underordningen, kön och klass, bildar utgångspunkt.

Som vanligt finns

det naturligtvis en lång och förträngd förhistoria, men faktum är att det senaste decenniets mest uppmärksammade författare med annan bakgrund

än akademisk medelklass har varit kvinnor. Man kan nog tala om ett genombrott. Kanske rentav om ett strategiskt övertagande av en tradition. Skildringar av ekonomisk och kulturell fattigdom i folkhemmet och klassresor med underifrånperspektiv kombineras med erfarenheter av

sexuellt och genusstrukturellt förtryck och våld. Starkast uttryckt i Sofia Rapp Johanssons uppmärksammade debutdiktsamling Silverfisken.

Någonstans mittemellan Elsie Johanssons starka Nancy och det fasansfullt

utsatta offret Fialiten i Rapp Johanssons dikter befinner sig berättarjaget i Doris Dahlins debutroman Skammens boning.

Hon är nog

närmast släkt med Leena i Svinalängorna: Doris Dahlin har också tidigare

medverkat i Alakoskis Tala om klass-antologi. Skammens boning är en större upplagd familjekrönika än Svinalängorna. Den går längre tillbaka i släkthistorien, i ett försök att spåra ursprunget till den sociala och psykiska arvssynd som plågar familjen. Mest av allt påminner den nog om

Aino Trossells En gränslös kärlekshistoria från 2005.

Platsen är

Mellannorrland, närmare bestämt Härnösand, och miljöerna följer resterna

av Lort-Sverige som alltmera städas undan i tilltagande välfärdshygienisk nit. Just det sistnämnda är kanske det mest originella

med Doris Dahlins bok. Att hon visar hur fattigdomsskammen också yttrar

sig som ett slags motstånd, att misären i utkylda hus utan varmvatten,

utan tvättstuga, kan internaliseras. Den må vara misär, men den är våran

misär; som ett slags skydd mot skötsamhetssamhällets paternalistiska välvilja och förakt.

Doris Dahlins familjehistoria handlar om en supande men på något sätt ändå godhjärtad pappa, om en hårt slitande alkoholisthustru, och om en flicka som får bära hela bördan av skamarvet

och de vuxnas tillkortakommanden. Hur skamkulturen egentligen uppstår

förblir oklart, men ur Dahlins synvinkel bär själva staden Härnösand, invånarnas mentalitet, en klar skuldbörda. Barndomen beskrivs detaljerat, och i inflikade kommentarer från vuxen horisont antyder författaren dess konsekvenser: hur skammens alla känslor och erfarenheter leder till psykosomatiska symtom, till växlande upprättelsestrategier och en livslång kamp för överlevnad.

En kamp som

Dahlin ändå till synes har utkämpat väl. Den som skriver överlever, därför är proletärlitteraturen oftast formulerad ur överlevarens perspektiv. De som verkligen går under lämnar sällan vittnesbörd efter sig. Därför blir arbetarlitteraturen, särskilt den kvinnliga, också de ohördas röst.

Björn Gunnarsson